

Tio års lotteri

Artikel av Kurt Vastad, tidningen VI nr 14 1958

År 1958 firade Boklotteriet sitt tioårsjubileum

Det är inte svårt att få Carl-Emil Englund, poet och chef för Boklotteriet, att tala. Det gör han gärna och länge, och intervjun drar angenämt ut på tiden. Hans associationer är många och samtalet vidgas ofta ungefär som ringarna i vattnet efter en kastad sten. Det blir intervjuarens sak att kasta stenen, om och om igen.

Just nu berättar han en historia från 1945. Det var en dam från Östermalm, en av de många som köpt en lott i Boklotteriet. Någon hade sagt att det där paketet ska du ta, och pekat på ett nummer i katalogen. Hon lydde rådet, stegade ner till Wallingatan och bar hem sin vinst. Nu skulle det läsas. Men ack vilka ynka häften var det inte hon fick se! Hon blev arg och ville kasta böckerna i soptunnan. Men soptunnan stod på gården och damen ifråga bodde fem trappor upp, utan hiss. Så hon gick upp på vinden i stället och slängde paketet i ett hörn. Aldrig skulle hon offra enochfemti mera på sånt skräp. Det lät hon också herr Englund få veta, den skojarn.

Dammet föll över de förkastade, och många tidningar hann komma ut i Stockholm varje morgon. Men en dag innehöll en av dem en liten oansenlig notis. Nånting om att Harry Martinsons Spökskepp just nu betingade ett pris av 93 kronor, första upplagan. Damen fick en rynka över pannan och började att minnas. Var det inte nånting med spöke och skepp hon hade i sitt vindskontor. Hon gick upp för att se efter. Och mycket riktigt: både Spökskepp och Fem unga och en tidig Artur Lundkvist, allt som allt ett värde på ett par hundra kronor. De hamnade i bokhyllan, med notisen omsorgsfullt inklistrade för vänner och bekanta.

Carl-Emil Englund stryker över dostijevskiskägget, hans mörka ögon plirar muntert. Historien är belysande på många sätt, också för Boklotteriets metod att arbeta. Man försöker göra vinstpaketen inte med tvära kast så att man lägger en Lyttkens bredvid till exempel Bertil Malmberg, utan de olika smakriktningarna ska få tillfälle att välja ett antal böcker som passar dem. Men inte alltid kan man vara säker på att de hamnar i rätta händer ändå. Nå, men den här historien har också sina motsatser, folk som rest långväga för att få rariteter de sökt i kanske många år.

En kvarts miljon böcker går årligen ut över svenska folket genom Boklotteriet. Jämsides med dess verkliga uppgift, att få in stipendiepengar till författarna, kan

man också se det som en aktiv kulturgärning: att sprida det litterära intresset och öka läslusten. Kanske många redan nu är fullt tillfreds med bokpaketet, fastän de flesta lockas till lottköp för bilarnas och flygresans skull. I år firar Boklotteriet sitt tioårsjubileum med en fin illustrerad utgåva av Francois Villons Det stora testamentet i översättning av Axel Österberg. Det är ingen nyhet att lotteriet iklär sig rollen av förläggare: det hände till exempel 1956 då Edgar Lee Masters Spoon River Antologin gavs ut i 3000 exemplar. Och året därpå kom Naggen, ett urval ur "Sveriges olydigaste skämttidning" som på sin tid redigerades av Erik Lindorm. Alla tre värdefulla böcker som tills nu bara kunnat fås genom lite tur vid lottköpen. Någon försäljning av enstaka böcker vid sidan om förekommer inte, men dessa tre blir i år tillgängliga också i bokhandeln.

Uppfinnaren och initiativtagaren till lotteriet var Carl-Emil Englund själv, men det vill han gärna blygsamt halka över när det kommer på tal.

- När och hur idén kom till vet jag inte. 1945 gjordes emellertid ett slags experimentlotteri, som inbringade 12000 kronor. Konsum Stockholm sköt till det nödvändiga grundkapitalet, det behövdes ju inte så mycket, och vi fick husera i Bokkonsums konstsalong på Wallingatan. Lokalfrågan har förresten alltid varit besvärlig för oss som för så många andra. Just nu bor vi på två håll, här på Nybrogatan och vid Skånegatan. Att starta Boklotteriet fanns det många anledningar till: en var att slå håll på det mycket begränsade stipendiesystem som förut rådde. Vi bemödar oss om att vara så "rättvisa" som möjligt. Märk citationstecknen, för rättvis kan man ju aldrig bli. Det finns för många domare i den saken.

Normalt brukar vi dela ut 200.000 kr, i fjol var det hela 327.000, men den summan inbegrep också pengar från föregående år. Det är självklart att alla dessa slantar är till stor hjälp för författarna, ändå räcker de inte till. Jag har en lång lista med namn på speciellt yngre som jag hoppas snart ska kunna få denna form av erkänsla och ekonomisk hjälp. För många av dem som har förvärvsarbete kan ett par tusenlappar betyda en efterlängtd ledighet. Men det är ju inte bara på mej det beror. Lotteristyrelsen har fem permanenta medlemmar plus en kritiker som väljs gång för gång. Själva delar vi ut 100.000 kronor av "fonden", och en del går genom AB (Aftonbladet) och tidningen Vi, som jämte Boklotteriet står som ansvariga "delägare". Andra stipendieutdelare ur lotteriets kassa är SLS, Fib, ABF, tidningen Ungdomsnytt och Författarföreningen. Det är alltså många åsikter som får göra sig gällande. Och just det är ju också en garanti för att man tillgodoser ett så brett lager som möjligt.

Och här lämnar vi Carl-Emil Englund i hans dagliga gärning bland bokpaket och lotteribestyr för att som poet och människa presenteras av Per Meurling i artikeln här intill.

